

нують свої послуги (пригостити чимось, підвезти на авто- машині, заманити тою чи іншою пропозицією до житла, службового приміщення тощо);

- працівникам КМСН у своїй повсякденній діяльності виявляти неповнолітніх, які схильні до залишення свого постійно місця проживання. З батьками, рідними, близькими таких неповнолітніх проводити роботу по недопущенню виникнення таких подій.

Сьогодні вимагає належного вирішення всіх перелічених питань, не зволікаючи, вже зараз, приймаючи до уваги гостру потребу вдосконалення органами внутрішніх справ організації і тактики розкриття злочинів в умовах розширення демократичної держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Регульський В.Л., Євтушок В.П. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у сучасних умовах // Вісник Львівськ. ін-ту внутр. справ. -1997. -№ 6. -С.12-19.

2. Стратегія та досвід боротьби з організованою злочинністю і нелегальним наркобізнесом: Матеріали міжнародної наук.-практ. конф. -Київ: РВВ МВС України, 1995.

3. Кравченко Ю.Ф. Новый вектор в правоохранительной деятельности стран СНГ - динамичное сотрудничество в вопросах пресечения международного терроризма, организованной преступности и наркобизнеса // Информационный вестник совета министров внутренних дел государств-участников СНГ. -Минск, 2002. -Вып.1. -С.40-43.

4. Корнієнко М. Відомчих вузів стане менше, але студентів побільшає // Міліція України. -2004. -№ 12. -С.6-7

5. Оперативно-розсыскная деятельность: Учебник /Под ред. К.К. Горяинова, А.Ю. Шумилова, В.С. Обнинского. - М.: ИНФРА-М, 2002. -794 с. (Сер. «Высшее образование»).

6. Герасимов И.Ф. Некоторые проблемы раскрытия преступлений: Монография. -Свердловск: Средне-Уральск. изд., 1986. -203 с.

7. Сапальов В.П. Чітка налагоджена взаємодія - запорука успіху. Проблеми удосконалення оперативно-розшукової діяльності: взаємодія оперативно-розшукових підрозділів і органів досудового слідства: Тези доп. та наук. повідомлень наук.-практ. конф. /За ред. Ю.М. Грошового. - Х.: ФПС для СБУ при Нац. юрид. акад. України, 2002. - С.95-98

Надійшла до редакції 05.11.2005

БОЙЧУК Д.В. ОРГАНИЗАЦИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОДРАЗДЕЛЕНИЯМИ УГОЛОВНОГО РОЗЫСКА ВОЗМОЖНОСТЕЙ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ В РОЗЫСКЕ БЕЗВЕСТИ ОТСУТСТВУЮЩИХ ЛИЦ

Рассмотрено взаимодействие оперативных подразделений со средствами массовой информации во время осуществления розыска безвести отсутствующих лиц. Выдвинуты предложения по расширению этих возможностей путем их комплексного использования.

***

BOJCHUK D.V. ORGANIZATION USE BY DIVISIONS OF THE CRIMINAL INVESTIGATION DEPARTMENT RETRIEVAL OF MASS MEDIA IN SEARCH WITHOUT THE MESSAGE OF ABSENT PERSONS

The interaction operative division with mass media is considered during realization of search without the message absent persons. Offers on expansion of these opportunities are put forward by their complex use.

В.І. БОРИСОВ

Контрольно-ревізійне управління в Харківській області

УДК 332.025.12:336.148

РОБОТА ЗІ ЗВЕРНЕННЯМИ ГРОМАДЯН ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ¹

Проаналізовано процедуру звернення громадян до органів Державної контрольно-ревізійної служби України, висвітлені тенденції реалізації цього права.

Закріплення Конституцією України права доступу до інформації є однією з ознак демократичної держави. В свою чергу, наша держава, будучи суверенною та незале-

жною, демократичною, соціальною, правовою, сьогодні ще знаходиться на етапі свого розвитку, що обумовлено, перш за все, тим, що законодавство про доступ до інформації є фрагментарним, що стосується окремих суб'єктів, коли комплексний закон, який охопив би всі аспекти реалізації такого права, відсутній.

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. екон. наук Червяков І.М. (КРУ в Харківській області).

Конституцією України визначено, що усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (ст.40) [1]. Більш детально право на доступ до інформації окреслено в Законі України "Про звернення громадян" (ч.1 ст.1) [2], проектах законів України "Про інформаційну відкритість органів державної влади та вищих посадових осіб України" [3] та "Про відкритість і прозорість діяльності державних органів влади та органів місцевого самоврядування" [4].

Враховуючи особливу роль звернень громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування у забезпеченні постійного зв'язку між державою та громадянином, вирішенні життєво важливих проблем окремої людини і суспільства в цілому, реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина, утвердженні демократичної, соціальної, правової держави, з метою підвищення ефективності роботи зі зверненнями громадян, усунення недоліків у цій сфері, 13.08.2002 р. Президентом України виданий Указ "Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення" [5]. Його вимогами встановлено, що забезпечення всебічного розгляду звернень громадян щодо їх проблем, оперативне їх вирішення, задоволення законних прав та інтересів громадян є на сучасному етапі одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування, головним обов'язком їх посадових і службових осіб, фактором забезпечення суспільно-політичної та економічної стабільності в державі.

Оскільки органи Державної контрольно-ревізійної служби України (далі – ДКРС) віднесено до органів виконавчої влади, то на них повністю поширюється діюче законодавство щодо розгляду звернень громадян органами виконавчої влади. Більш того, ч.3. ст.8 Закону України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" [6] зазначено, що органи контрольно-ревізійної служби розглядають листи, заяви і скарги громадян про факти порушення законодавства з фінансових питань. Актуальність зазначеного напрямку діяльності ДКРС обумовлена змінами, що були внесені до Закону України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" від 15.12.2005 р. [7] і що окреслили специфіку завдань ДКРС.

Мета даної статті полягає в аналізі вищезгаданих змін у законодавстві та окресленні особистих суджень автора статті з цього приводу.

Незважаючи на той факт, що діяльністю ДКРС у різні часі займалися як теоретики, так і практики (М.В. Бариніна-Закірова [8], Н.Т. Білуха, Т.В. Микитенко [9], Н.І. Рубан [10], Л.А. Савченко [11], І.Б. Стефанюк [12] та ін.), питання публічного роз'яснення законодавства щодо звернень громадян до органів ДКРС приділялася недостатня увага. Вважаємо це грубим порушенням, адже, відповідно до Конституції України, держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а затвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст.3) [1]. Звернення громадян – відображення прямої співпраці держави і громадянина, причому держава в особі органів державної влади повинна прикладати всі зусилля, щоб право на звернення знайшло гідну реалізацію.

Зауважимо, що у порівнянні з 2005 роком, у 2004 році звернень, що надійшли від громадян до контрольно-ревізійного управління (КРУ) в Харківській області, збільшилось майже на 15 % (359 проти 311), з яких біля 50 % стосується прохань роз'яснити вимоги діючого законодав-

ства на конкретних прикладах, в той же час існуюча статистика показує, що на 7 % (64 проти 60) збільшилась кількість звернень з питань, що чинним законодавством не віднесені до компетенції органів ДКРС чи стосуються не підконтрольних об'єктів, а це призводить до втрати часу як особи, яка звертається до органів ДКРС за захистом своїх прав, так і посадових осіб, які розглядали ці звернення.

Зазначимо, що внесені в минулому році зміни до Закону України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" (далі – Закон) дещо обмежили повноваження органів ДКРС безпосередньо при розгляді звернень громадян.

На особливу увагу заслуговують зміни, які торкаються порядку призначення ревізій ДКРС. Законодавець визначив поняття планових та позапланових ревізій, які можуть здійснювати органи ДКРС.

Плановою виїзною ревізією вважається ревізія у підконтрольних установах, яка передбачена у плані роботи органу ДКРС і проводиться за місцезнаходженням такої юридичної особи чи за місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така планова виїзна ревізія (п.1 ст.11 Закону). Враховуючи, що у більшості випадків звернення з вимогами щодо проведення ревізії по викладених фактах надходять від громадян по установах, які не включені до плану роботи, а плановий період – це квартал, законодавець ввів обмеження на їх проведення, що позапланова виїзна ревізія може здійснюватися лише за наявності підстав для її проведення на основі рішення суду. Позапланова ревізія підконтрольної установи не може проводитися частіше одного разу на квартал, її тривалість не повинна перевищувати 15 робочих днів.

Діючим Законом передбачено, що орган ДКРС має право на проведення позапланової ревізії, якщо звернення отримано від особи, яка мала правові відносини з підконтрольною установою. При цьому підставою для звернення до суду щодо отримання дозволу на проведення ревізії є відсутність відповіді на обов'язковий письмовий запит органу ДКРС до такої підконтрольної установи з вимогою надання пояснень та їх документального підтвердження з питань звернення. Тобто спочатку орган ДКРС повинен звернутися до керівництва підконтрольної установи, з якою мав чи має правові відносини заявник, для отримання відповіді на висвітлені у зверненні питання, та лише при відсутності від установи протягом 10 робочих днів з дня отримання останнього запиту пояснень та їх документального підтвердження орган ДКРС має право на внесення обґрунтованого подання до суду про дозвіл на проведення позапланової ревізії з вказаних у зверненні питань в межах визначених повноважень. При цьому, коли ревізія даної установи передбачена планом роботи органу ДКРС або може бути включена до нього та проводитиметься у межах строків, визначених для розгляду звернення по суті, звернення на дозвіл до суду не потрібне. У разі відмови суду в наданні дозволу на проведення позапланової ревізії підконтрольної установи, орган ДКРС передбачає проведення такої ревізії у плановому порядку в наступному кварталі (плановому періоді), про що обґрунтованим листом повідомляє заявника, а у подальшому повинний проінформувати його про результати проведеної ревізії. Позапланова ревізія може бути проведена органами ДКРС також у випадку звернення самої підконтрольної установи, при цьому встановлений Законом порядок отримання дозволу суду на її проведення не поширюється. При проведенні ревізії підконтрольної установи по порушеній кримінальній справі проти посадових осіб цієї установи рішення суду про його дозвіл також не потрібне.

Звернемо увагу щодо повноважень ДКРС при прове-

денні позапланових ревізій суб'єктів господарської діяльності незалежно від форм власності, які не віднесені до підконтрольних органам ДКРС. Проведення таких ревізій можливе лише за умови одержання рішення суду, винесеним на підставі подання прокурора або слідчого для забезпечення розслідування кримінальної справи.

Потрібно зазначити, що рішення про вилучення оригіналів фінансово-господарської діяльності та бухгалтерських документів, зупинення операцій на рахунках в установах банків, інших фінансово-кредитних установах можуть прийматися лише судом.

Докладніше зупинимося на самому порядку звернення громадян до органів ДКРС як реалізації конституційного права на звернення до органів державної влади та отримання від цих органів обґрунтованої відповіді у встановлений законом строк (ст.40 Конституції України) [1].

По-перше, це перелік питань, наданих у письмових зверненнях громадян та посадових осіб підприємств, установ і організацій усіх форм власності, які є предметом розгляду органів ДКРС: 1) порушення законодавства з фінансових питань; 2) щодо неправомірних дій посадових осіб органів ДКРС, допущених у ході чи за підсумками проведених ревізій, перевірок.

По-друге, зупинимося на правах осіб, які звертаються до органів ДКРС за захистом своїх прав.

Особам, які звертаються до органів ДКРС, слід мати на увазі, що у зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові автора звернення, місце проживання громадянина або місцезнаходження підприємства, установи, організації, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви, скарги чи прохання. При цьому допускається зазначення адреси заявника на конверті. Письмове звернення повинно бути підписане заявником (заявниками) із зазначенням дати.

Звернення, оформлене без дотримання цих вимог, а також звернення, яке не містить даних, необхідних для прийняття органом ДКРС обґрунтованого рішення, в термін не більше п'яти днів від дня його надходження повертається заявникові з відповідними роз'ясненнями. Письмове звернення без зазначення місця проживання або місцезнаходження підприємства, установи, організації, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає. А такі звернення складають понад 6 % (22) від тих, що надійшли у 2005 році до КРУ в Харківській області.

Орган ДКРС не розглядає повторні звернення від однієї й тієї особи з одного й того самого питання, якщо перше звернення вирішено по суті, а також звернення осіб, визнаних судом недієздатними. Рішення про припинення розгляду таких звернень приймає керівник відповідного органу ДКРС, про що повідомляється особі, яка його подала.

Скарга на рішення, що оскаржується, приймається до розгляду, якщо вона подана до органу ДКРС або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення особи з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються. Якщо питання, порушене в одержаному зверненні, не входять до компетенції органів ДКРС, воно в термін не більше п'яти днів пересилається за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється заявник з роз'ясненням підстави передачі звернення.

При розгляді звернення органами ДКРС особа, яка звернулася до органів ДКРС, має право: 1) бути присутньою при розгляді заяви чи скарги; 2) особисто викласти аргументи особі, яка перевіряє заяву чи скаргу; 3) подавати в

ході перевірки заяви чи скарги, додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом ДКРС, який розглядає заяву чи скаргу; 4) брати участь у перевірці поданої заяви чи скарги на підприємстві, в установі чи організації; 5) ознайомлюватися з матеріалами завершеної перевірки заяви чи скарги, якщо вони не підпадають під категорію державної, службової або комерційної таємниці; 6) користуватися послугами адвоката чи представника трудового колективу організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку; 7) одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви чи скарги; 8) висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги; 9) вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.

По-третє, розглянемо повноваження посадових осіб, на яких покладено розгляд і вирішення звернення. Посадова особа при розгляді звернення має право запросити в особи, яка подала звернення, необхідні для перевірки звернення документи: наявні в заявника рішення або копії рішень, які приймалися за її зверненням раніше, а також інші документи, необхідні для розгляду звернення. Зазначені документи після розгляду звернення повертаються заявнику. Звернення розглядаються, за винятком скарг на постанови по справі про накладення адміністративних стягнень, і вирішуються в термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, посадова особа органу ДКРС, яка розглядає звернення, встановлює необхідний термін для розгляду звернення, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати 45 днів.

Якщо буде встановлено, що постановою винесено посадовою особою органу ДКРС, неправомочного вирішувати цю справу, то така постанова скасовується і справа надсилається на розгляд до компетентного органу ДКРС (посадової особи), про що письмово повідомляється особі, яка подала скаргу. Посадова особа повинна письмово повідомляти про результати перевірки заяви чи скарги особі, яка її подала, та про суть прийнятого рішення.

При відкликанні скарги за письмовою заявою особи, яка її подала, орган ДКРС, що розглядає скаргу, припиняє її розгляд з повідомленням про це заявника.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що зміни в Законі "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні", внесені Законом України від 12.01.2005 р. "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову допомогу, захист)" [13], з одного боку, посилили правовий захист громадян, які займаються підприємницькою діяльністю, а з іншого – значно скоротили право громадян на доступ до отримання інформації, особливо тих, що стосуються порушення їх особистих прав.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Закон України «Про звернення громадян» // ВВР України. 1996. – № 47. – Ст.256.
3. Проект Закону України «Про інформаційну відкритість»

тість органів державної влади та вищих посадових осіб України» від 20.08.2002 р., № 2082.

4. Проект Закону України «Про відкритість і прозорість діяльності державних органів влади та органів місцевого самоврядування» від 02.04.2002 р.

5. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення» від 13.08.2002 р. // Офіційний вісник України. –2002. –№ 33. –Ст.1528.

6. Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 15.12.2005 р. // ВВР України. –1993 р. –№ 13. –Ст.110.

7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна» // Офіційний вісник України. –2005. –№ 52. –Ст.3249.

8. Бариніна-Закірова М.В. Досконале законодавство – міцна фінансова дисципліна, або деякі проблеми нормативно-правового характеру у сфері державного фінансового контролю // Фінансовий контроль. –2004. –№ 1. –С.14-18.

9. Білуха М.Т., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підручник. –К.: Українська академія

оригінальних ідей, 2005. –888 с.

10. Рубан Н.І. Нагальна вимога дня: «рівняння - на стандарти» // Фінансовий контроль. –2003. –№ 1. –С.7-8.

11. Савченко Л.А. Удосконалення законодавства про державну контрольно-ревізійну службу як одна з умов належного здійснення фінансового контролю // Підприємництво, господарство і право. –2002. –№ 3. –С.52-54.

12. Стефанюк І.Б. Нормативно-правова діяльність Головного контрольно-ревізійного управління в системі забезпечення фінансової стабільності держави // Соціально-економічні дослідження в перехідний період: Щорічник наук. праць Ін-ту регіональних досліджень НАН України. –2000. –Вип.ХІІ. –Ч.І. –С.143-150.

13. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову допомогу, захист)» від 12.01.2005 р. // ВВР України. –2005. –№ 10. –Ст.187.

Надійшла до редколегії 25.01.2006

БОРИСОВ В.И. РАБОТА С ОБРАЩЕНИЯМИ ГРАЖДАН КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ КОНТРОЛЬНО-РЕВИЗИОННОЙ СЛУЖБЫ В УКРАИНЕ

Проанализирована процедура обращения граждан в органы Государственной контрольно-ревизионной службы Украины, освещены тенденции реализации этого права.

***

BORISOV V.I. WORK WITH REFERENCES OF CITIZENS AS DIRECTION ACTIVITY OF THE STATE CONTROL-AUDITING SERVICE IN UKRAINE

Procedure of the reference citizens in organs of the State control-auditing service of Ukraine is analyzed, tendencies realization of this right are covered.

А.В. БРАЙКО

Харківський національний університет внутрішніх справ

УДК 351.712.4:343.915(477)

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБКИ ТЕХНОЛОГІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ¹

На основі практичного службового досвіду наданий перелік найбільш вагомих факторів, що обумовлюють злочинність неповнолітніх; наводиться річна динаміка показників кількості злочинів, скоєних ними; поставлений акцент на технологічному підході до реалізації державних програм ефективною протидією злочинності неповнолітніх в Україні.

Злочинність - продукт суспільства, наслідок об'єктивно існуючих протиріч, і тому задача її повної лік-

відації є нереалістичною. Суспільство та держава можуть тільки протидіяти цьому злу, усуваючи умови і причини, які сприяють злочинності, та переслідуючи осіб, що вчинили злочини. Питання боротьби зі злочинністю завжди було актуальним, але особливої значимості воно набуває,

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Блага А.Б. (ХНУВС).